

francosko in nemško socialno demokracijo, tako, da so že pisali, da tudi po vojni ne bodo možni stiki med njima. Doslej so se francoski socialisti dosledno upirali temu, da bi stopili v dogovor z nemškimi socialisti — in vse to iz narodnostnih motivov. V svojih proklamacijah za vojno so socialisti vseh narodov izjavljali pripadnost k svojemu narodu. Spričo takega razvoja stvari niso opravičene bojzani tistih, ki menijo, da sedanja vojna prinese kot posledico dekadenco nacionalizma. Nasprotno: narodno umevanje se utrja tudi pri tistih elementih, ki mu dosedaj niso bili naklonjeni. Gotovega seveda ne more reči nihče ničesar, ali res je na vsak način, da smo priče važnega procesa, ki se preliva preko vseh dežel Evrope. Jasnost in gotovost pa pokaže šele bodočnost, ki jo težko čakajo vsi narodi in vse stranke.

ŠOLSKO NADZORSTVO V ZASEDENI SRBIJI.

Z Dunaja poročajo: Za deželnega šolskega nadzornika za zasedeno ozemlje Srbije je imenovan vojaški oskrbovalni oficial v rezervi dr. Maks Šošarić s sedežem pri vojaški guberniji v Belgradu. Doslej je bil dr. Šošarić okrožni šolski nadzornik pri vojaškem okrožnem poveljstvu v Valjevu.

PROUČAVANJE OSVOJENIH ZEMELJ.

Dunajska akademija znanosti je v zvezi z zemljepisno družbo poslala ekspedicijsko na prirodoslovno raziskavanje osvojenih ozemelj. Prvi del te ekspedicijske je že odpotoval v Srbijo.

MADŽARSKI NAMENI.

»Pesti Hirlap« piše: Spoznali smo, da korenini narod v svoji zemlji. To moramo ohraniti in razširiti. Imeti moramo dovolj zemljišč, da jih bomo razdelili med junake, ki se vrnejo iz dežele, kamor so se bili svoj čas izselili (mišljena je tu pred vsem Amerika. Op. ur.). V času srečnega preobrata v vojni se je naši politiki posrečila uspešna spekulacija v anektiranih delih tujih držav, in na seji finančne centrale je bil predložen predlog, da se zagotovi Madžarom na teritoriju osvojene Srbije primernih zemljišč. Dosedaj smo svojo zemljo le preradi prepuščali Rumunom, Italijanom, Belgijcem, Avstrijcem in Nemcem, ki vsi posedujejo pri nas mnogo zemlje. To se mora v bodoče preprečiti. Ustvari naj se zakon, da sme na Ogrskem kupiti zemljo samo madžarski državljani ali pa taka družba, ki se nahaja tu pod kontrolo vlade. Nadalje naj se sklene zakon, da morejo biti ogrski državljani le take osebe, ki znajo madžarsko. Tak zakon bi še posebno posvedočil znano madžarsko gostoljubnost, ker bi se tolmočil tako, da sprejemajo tujce tako radi pod svojo streho, da jih želimo napraviti za svoje državljane. Zakon bi moral veljati tudi za nazaj, da že iztrgano zemljo pridobimo zopet za svoj narod. V zemljiški politiki, ki sistematično štiti lastne narodne interese, naj nam bo Nemčija vzor. Za junake, ki se vrnejo iz vojne, bo treba kolonij. Dobra kolonizacijska politika bo glavna naloga vlade. Udeležijo naj se predlogi škofa Prochaske (O teh smo že poročali. Op. ur.) in najkupi naj se v osvojeni Srbiji dovolj zemlje, saj je baš tam sedaj mnogo posestev brez gospodarja. V deželi, kjer je bilo prelite toliko madžarske krvi, si moramo zagotoviti krepko madžarsko življenje.

Nad njim pač sklanja misel vsaka do mrzle jame se globin!
A kri njegova nam rodi jasnejše, svobodnejše dni!
Iz te krvi, iz del junaštva, ki v njih mrje pohlep sovraštva, premnoga žrtev dviga našo čast, spoznanja v prsi lije slast:
Ne v spone stisk in v temo zmot — naprej, navzgor gre naša pot!

Mladina — jaz na mesta njih, ki bili so, a ni jih več,
hitim duš razviharjenih,
k prisegi dvigam glas grmeč:
Do koder vid ponosno polje,
vsi ene misli, želje, nade, volje,
iz sil duha in rok gradeč,
nikdar s pokojem se mameč,
za dom stojimo vojska nezmagljiva,
kot je ljubezen naša neminljiva!
Ustvarjamo, prerajamo —
v življenje novo vstajamo!

E. Gangl.

NOVA ORGANIZACIJA AVSTRIJSKEGA NEMŠTVA.

Začetkom leta sta sklenila nemški parlamentarni »Nationalverband« in pa eksekutivni odbor krščansko-socialne stranke kompromis, katerega program naj bi bil določal smer bodoče skupne nemške politike. Ta kompromisni program je vseboval tudi točko o izpolnjevanju deželne avtonomije. Baš zato pa je naletel v nemškinacionalni javnosti na hud odpor, češ, vsaka avtonomijska težnja je na korist Slovanom in torej Nemcem škodljiva. Pod pezo javne kritike, ki so jo jako spretno vodili radikalni Nemci s Češkega, se je menda kompromis med nemškim »Nationalverbandom« in krščanskimi socialci razdril — vsekakor pa je ostal le na papirju. Medtem so se pričele raliirati nemške stranke na Češkem; državni in deželni poslanci so obnovili svojo zvezo in ustanovili posebno organizacijo zastopnikov »obrambenih« organizacij. Vršijo se tudi že pogajanja s socialnimi demokrati. Iz alpskih dežel je na to potekla ideja onega radikalnega programa, ki so ga nemški Volksrati na Dunaju proklamirali kot binško program in katerega prenapetih zahtev so se celo ustrašili. V zadnjem času se je pričela agitacija za ustanovitev nove nemške stranke. Politikujoči nemški profesorji dunajske univerze so izdali poziv, ki pravi, da se mora najprej politiško zreorganizirati napredna meščanska inteligenca, ki si mora določiti gospodarski, nacionalni in kulturni program ter odpraviti dosedanje politiško strujarstvo in razcepljenost. V tej smeri se giblje tudi rezolucija onih nemško-nacionalnih poslancev, ki tvorijo skupino takozvano Mladonemcev. Ti poslanci zahtevajo tudi ustanovitev enotne nemško-nacionalne stranke. Vsa ta stremjenja so šele v začetkih. Kakšna pota hoče ubirati nemška politiška organizacija po vojni, to nam pokaže — praksa.

VOJNA RAZSTAVA NA DUNAJU.

V kratkem času bo otvorjena ta času primerna razstava. Na njej bodo zastopane Nemčija, Avstro-Ogrska, Turčija in Bolgarija. Ta razstava bo dala priliko, ogledati si trofeje te vojne ter vse industrialne in obrtne izdelke, ki so z vojno v zvezi. Tudi bo postavljen poseben oddelek, ki poda sliko o obučevanju vrednem delovanju naše mornarice in njenih bojnih sredstvih. Posebno zanimiv bo oddelek, kjer se bodo videli uspehi naše mornarice, to je načrti in oti deli sovražnih ladij, ki so bile potopljene, tako ladij »Curie«, »Berncelli« in »Giuseppe Garibaldi« ter zračnih ladij »Città di Jesi« in »Città di Ferrara«. Razstava bo jako zanimiva in se bo vsakomur izplačalo, da si jo gre ogledat.

POLITIŠKO ŽIVLENJE NA ČEŠKEM.

O narodni konzolidaciji na Češkem poročajo iz Prage: Pogajanja med češkimi strankami se nadaljujejo ter obsegajo sedaj tudi češke politiške organizacije na Moravskem. O binškojih bo najbrž proglašena skupni češki program, ki bo vseboval najvažnejše principe za bodočo ureditev notranjih razmer na Češkem ter za postopanje zastopnikov češkega naroda z drugimi nečeškimi faktori. — Iz Prage nadalje poročajo: Eksekutivni odbor češke agrarne stranke je razpravljal na posebni seji o politiškem položaju, o katerem je poročal predsednik Švehla. Referent je poudarjal, da je treba obsojati vsa stremjenja, ki hočejo v vojnem času razrešiti razna reformna vprašanja, bodisi za vso državo, bodisi za posamezne dežele. Vse patriotično delo se mora sedaj osredotočiti na zadeve, ki jih nalaga vojni čas. Tem bolj so obsodbe vredna vsa ona sporna vprašanja narodno-politiškega značaja, ker ogrožajo nemoteno patriotično sodelovanje vseh narodov v državi. Eksekutivni odbor je izvajanja predsednika Švehle soglasno odobrili.

KOLONIALNA POLITIKA NEMČIJE.

Nemški državni podtajnik dr. Solf je dne 17. pret. m. imel v Berlinu mnogoštevilno obiskovano predavanje, na katerem je obširno pojasnjeval, da mora Nemčija dobiti velike kolonije, če hoče gospodarsko živeti. Doslej je bila Nemčija glede dobivanja kolonialnega blaga in srovin za industrijo kakor tudi glede trgov za svoje industrialne izdelke jako odvisna od svojih današnjih sovražnic, in ji kolonije, ki jih je imela, nikakor niso zadoščale. Po vojni bo položaj morda še težji, če bodo namreč četverozvezne države mogle voditi proti Nemčiji gospodarsko vojno.

Srednjeevropska gospodarska zveza bi bila za Nemčijo pač velike koristi, toda kolonialne države bi ne mogla nadomestiti. Dr. Solf je izjavil, da sicer neče govoriti o vojnih smotrih, poudarjal je pa, da si mora Nemčija na vsak način zagotoviti kolonialno državo. Kdor svetuje Nemčiji, naj se odpove kolonijam, ta ji svetuje, naj sama sebi stori to, kar bi ji rada Angleška storila z vojno.

PRAVOSODJE V OKUPIRANI SRBIJI.

»Wr. Allgemeine Ztg.« poroča: Organizacija pravosodja v okupirani Srbiji je sedaj izvedena. Kot sodniki poslujejo ogrski justični uradniki, ki so podrejeni upravi. Najvišji sodnik je torej vojaški generalni gubernator. Sodnijski jezik je uradni jezik armade. Sodi se v smislu haške konvencije na podlagi srbskih zakonov in odredb. Tudi odvetniška praksa je že urejena. K advokaturi so pripuščeni le taki pravniki, ki so bili poprej vpisani v srbske uradne odvetniške sezname in ki so sedaj dobili dovoljenje generalnega gubernatorja za izvrševanje odvetniške prakse. Položiti pa morajo vnovič prisego poslušnosti in lojalnosti.

PROTI DENUNCIANTOM.

Tiskovni urad c. in kr. vojn. ministrstva razglašja, da je višje armadno poveljstvo izdalo ukaz, da se provzročilce neutemeljenih denunciacij kaznuje z brezobzirno strogostjo. — Tako je prav!

ZAHVALA AVSTRIJSKEMU »RDEČEMU KRIŽU«.

Namestnik pokrovitelja avstrijskega »Rdečega križa«, nadvojvoda Fran Salvator, je poslal zveznemu vodstvu »Rdečega križa« ročno pismo, v katerem izreka vodstvu polno priznanje in najtoplejšo zahvalo za delovanje društva na dobrodelnem, človekoljubnem in zdravstvenem polju.

DOPOLNILNI IZPITI ZA ENOLETNO PROSTOVOLJSKO SLUŽBO

se bodo v smislu vojnega ministrstva, izdanega 11. majnika t. l., odd. 2/W št. 6691, letošnjega leta po potrebi vršili tudi meseca junija, julija, avgusta, oktobra in novembra, in sicer 13. junija, 10. julija, 14. avgusta, 9. oktobra in 13. novembra. Za meseca julij in avgust določeni dopolnilni izpiti se bodo vršili le na kadetnicah, ne pa tudi na posameznih višjih realkah. Ta odlok velja tudi za c. kr. domobranstvo.

VOJNO BOTRINSTVO.

Na Dunaju se je ustanovilo pod pokroviteljstvom Nj. ces. in kr. Visokosti nadvojvodinje Cite »Vojno botrinstvo« za pomoči potrebne matere in dojenčke za vojne. Vojno botrinstvo prevzame lahko vsak, ki se zaveže, da bo ves čas, dokler traja vojna, plačeval po 12 kron mesečno v roke kuratorija »Vojnega botrinstva«, ki nato prevzame skrb za enega otroka, oziroma za toliko otrok, kolikorkrat 12 K je dotičnik podpisal. »Vojno botrinstvo« že sedaj plačuje po 80.000 kron mesečnih podpor za ubožne matere in dojenčke, a še na tisoče je nerešenih prošni, ker sredstva ne zadoščajo. Podpore so delgane vse narodnosti in brez razlike vere. Kdor more in hoče sodelovati pri tem velepatiotičnem podjetju, naj se obrne na naslov: Kuratorium der Kriegspatenschaft, Wien I., Herrngasse No. 7.

ŠOLSTVO V SRBIJI.

»Slovenskemu Narodu« (št. 119. z dne 24. maja 1916, str. 4., na sredji tretje kolone) piše poročnik Hude iz Srbije: »Pred kratkim je priobčil vaš cenjeni list črtico o prejšnjem srbskem šolstvu. (Glej tudi 9. šte. našega lista! Op. ur.) Ker sem tudi jaz pri tej stroki tu, vam hočem malo pojasniti, a zaradi obilice službenega posla le malenkost. Škoda le, da so po vaseh hiše tako raztresene, da treba od hiše do hiše cele pol ure. Ime vasi se tedaj razteza po celi pokrajini. Kako razprostrana je potem šele občina. Oddaljeni otroci so torej povsod pri šoli stanovali, kakor pri nas doma dijaki s kmetov, v mestu. Kje bi pripravil našega kmeta do tega! Srednja šola: Mesto Užice šteje 4000 prebivalcev. Gimnazijo je pohajalo 800 poslušalcev, med njimi 60% žensk. A to ni baš dobro. Niti 1% teh dijakinj ne more iti na univerzo, so inteligentne in napravijo na zunanost mesta lepo sliko, ali so slabe matere in gospodinje, ker morajo pisati dnevnike in čitati romane.«

SPLOŠNA NAČELA ZA GENERALNO PREBIRANJE.

Razvrstitve kraja, dneva in ure — ki se javno razglašja — se je strogo držati. Posebni pozivi se ne bodo dostavljali. Črnovojni legitimacije, ki so se vročile pri zgaševanju, je k pregledovanju prinesiti s seboj. Črnovojnikom je priti snažnim in treznim na pregledovališče ter jim je prinesiti s seboj izkazilo za morebitno olajšavo po § 21. brambnega zakona kot enoletni prostovoljci. Črnovojnikom rojstnih letnikov 1872 do 1866, ki so svoj čas služili kot nadomestni rezervisti (učitelji), se priznajo znaki enoletnega prostovoljstva, če dokažejo znanstveno sposobnost. Črnovojnikom rojstnih letnikov 1872 do 1866, ki so na višjem socialnem stališču, se prizna pri nastopu vojaške službe enoredni znak. Duhovnikom in kandidatom duhovskega stanu je to pot priti k pregledovanju ter jim je tam iznova dokazati pravico do olajšila.

BERLINSKI UČITELJI V VOJNI.

»Päd. Ztg.« piše, da so v vojni 2103 berlinski učitelji. Od teh jih je padlo 166, ranjenih 263, ujetih 32. Z železnim križem je odlikovanih 307, od teh s križem I. in 2. reda 12. Častni znak »Rdečega križa« je dobilo 8, izvenpruska odlikovanja pa 6 učiteljev.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Zbirka ljudskih šol v okraju Kočevje 139 K 81 vin.; šolsko vodstvo v Jarenini 1657 K; ljudskošolska mladina v Kranju v »Tednu Rdečega križa« nabrala 594 K 24 vin.; šola v Pristavi: 24. VI. 1915 nabrala za letne nožne krpe vojakom 40 K, 4. XII. 1915 za zimske nožne krpe in vojaški dan 64 K 36 vin.; »Teden Rdečega križa« 78 K 94 vin., skupaj 183 K 30 vin.; šolska mladina pod nadzorstvom učiteljstva v Črnomlju v »Tednu Rdečega križa« 502 K 46 vin.; učiteljice Strelava, Lapajnetova in Bradvoja s pomočjo šolskih otrok nabrale v rihberški občini 904 K 56 vin.; šolska mladina pod vodstvom učiteljstva nabrala v »Tednu Rdečega križa« na Bledu 129 K 66 vin.; šola na Colu nad Vipavo nabrala v »Tednu Rdečega križa« 350 K; po delovanju m. dr. učiteljice Pavle Krušičeve in Minke Sajovičeve ter učitelja Luke Albrehta v cerkljanski občini pri Kranju v »Tednu Rdečega križa« 1460 K; otroški vrtec CMD na Vrdeli 59 K 71 vin.; učenci in učenke slovenske ljudske šole v Rojanu 9 K 26 vin.; učiteljski zbor in učenke pri Sv. Križu poleg Trsta nabrali v »Tednu Rdečega križa« 452 K 81 vin.; v šolskem okolišju Ruše nabrali 804 K; v šolskem okolišju Drenov grič-Lesno brdo nabrali 75 K 70 vin.; ravnatelj Josip Turk uspeh dela v »Tednu Rdečega križa« v Dolenjem Logatcu 670 K; šolska mladina, učiteljice ter šolska predstava v Trziču v »Tednu Rdečega križa« 2551 K 67 vin.; na Igu nabrali v »Tednu Rdečega križa« nadučitelj Robert Ziegler, učiteljice Erna Jamškova, Iva Jamškova in Albina Rupnikova ter ter kaplan Franc Golmajer 708 K; v Št. Vidu pri Zatičini v »Tednu Rdečega križa« nabralo učiteljstvo ter duhovništvo 1800 K; v Lancovem pri Radovljici v »Tednu Rdečega križa« ob sodelovanju tovarišice Ivana Sege iz Radovljice in tovarišice Apolonije Zupančeve 449 K 78 vin.; občina Sv. Ane pri Trziču v »Tednu Rdečega križa« s sodelovanjem šolske mladine 121 K 58 vin.; učiteljstvo pri Sv. Lenartu nad Veliko nedeljo nabralo med šolsko mladino 30 K 51 vin., od hiše do hiše pa 214 K 40 vin., skupaj 244 K 91 vin.; šolsko vodstvo Podlipo v »Tednu Rdečega križa« nabralo 91 K; športna priredba tov. Lova Pibrovca v Celovcu 250 K; v občini Cerklje na Goriškem s sodelovanjem gospe dr. Serjunove in čebelično pristnim delom šolske mladine 2154 K 13 vin.; »Teden Rdečega križa« v Šempolaju ob delu učiteljstva, šolske mladine in duhovščine 599 K 68 vin.; v »Tednu Rdečega križa« nabrala šolska mladina v Litiji v šolskem okolišju, ki šteje samo 6 vasi, 680 K 05 vin.; ista šolska mladina zbrala meseca aprila 16 K; v Planini pri Rakeku v »Tednu Rdečega križa« s sodelovanjem učiteljstva in šolske mladine 600 K; v Mostah pri Ljubljani učiteljstvo in šolska mladina v »Tednu Rdečega križa« 665 K 62 vin.; na Viču s sodelovanjem učiteljstva in šolske mladine v »Tednu Rdečega križa« 955 K 62 vin.; učiteljstvo in šolska mladina v Herneljah v »Tednu Rdečega križa« 287 K 88 vin.; v »Tednu Rdečega križa« o učenke šole v Metliki iztržile za cvetke in odznake »Rdečega križa« poleg

že v zadnji številki izkazanih 335 K 98 vin. še nadaljnih 36 K 80 vin., tovarišice učiteljice so nabrale 159 K 36 vin., zabava, pri kateri je sodelovalo tudi učiteljstvo, je dala čistega 462 K 80 vin., skupaj 658 K 96 vin. (oziroma 994 K 94 vin.); učenke šole v Metliki (glej Kranjske vesti!) 28 K 24 vin.; delo učiteljstva in šol v občini Dekani v »Teden Rdečega križa« nabrano v Žireh 1500 K; ljudska šola v Sičolah 58 K 90 vin.; skupaj 23.654 K 22 vin. V zadnji številki izkazanih 58.470 K 75 v. Danes izkazanih 23.654 « 22 v.

Doslej nabranih 82.124 K 97 v.

Prosimo nadaljnih poročil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

IV. VOJNO POSOJILLO.

Nadalje so podpisali: Josipina Wessnerjeva, učiteljica v Ljutomeru 500 K; mestni dekliški licej v Ljubljani 1000 K; zaradi isosebne agitacije šolskega voditelja na Colu nad Vipavo 26.500 K; krajni šolski svet Novo mesto 4000 K; otroci ljudske šole v Črnučah pri Ljubljani 700 K; c. kr. rudniška dekliška lj. šola v Idriji 1500 K; c. kr. rudniška deška lj. šola v Idriji 1000 K; učiteljski zbor deških šol in dekliške šole CMD na Acquedottu v Trstu 1000 K; učenke dekliške šole CMD na Acquedottu v Trstu 400 K; učiteljstvo dekliške šole CMD pri Sv. Jakobu v Trstu 800 K; deška petrazredna ljudska šola v Ribnici 1000 K; dekliška petrazredna ljudska šola v Ribnici 2000 K; krajni šolski svet v Orehu 200 K; I. šestrazredna deška ljudska šola v Ljubljani (natančnejši izdan v Kranjskih vesteh te številki) 81.000 K; učiteljski zbor slovenske trgovske šole v Trstu 3000 K; Slovenska trgovska šola v Trstu 1000 K; nadučitelj na Igu 1400 K; Družba sv. Cirila in Metodja 5000 K; Ciril-Methodova ljudska šola pri Sv. Jakobu v Trstu 6000 K; Božidar Valenta, ravnatelj mestne ljudske šole v Ljubljani, 200 K; po predavanju tovariša B. Andoljška, nadučitelja v Litiji, 20.000 K; šolska mladina v Litiji na rentne hranilne knjižice 600 K; učiteljstvo in učenci na šestrazrednici v Dobropoljah 4200 K; podporni zaloga moškega učiteljskega v Gorici 500 K; Slavoj Praprotnik, bivši učitelj v Lokvah, 10.000 K; Minka Škabernetova, c. kr. vadniška učiteljica v Ljubljani, 100 K; šolska vodstva: Velike Lašče 3200 K, Vrhnika 600 K, Božjakovo 800 K, D. M. v Polju 700 K, Črnomelj 500 K, Metlika 2400 K, Spodnja Idrija 100 K; II. mestna deška ljudska šola v Ljubljani 65.700 K; III. mestna deška ljudska šola v Ljubljani 9200 K; IV. mestna deška ljudska šola v Ljubljani 6600 K; mestna nemška deška ljudska šola v Ljubljani 22.100 K; mestna slovenska dekliška ljudska šola v Ljubljani 15.400 K; mestna nemška dekliška ljudska šola v Ljubljani 1400 K; šišenska deška in dekliška osemrazrednica 9900 K; ljudska šola v Marjanišču v Ljubljani 15.600 K; ljudska šola v Lichtenturničnem zavodu v Ljubljani 62.000 K; starši šolske mladine v Metliki po delovanju učiteljstva 25.000 K; šolska mladina rihemberške občine 1500 K; učenci CM deške lj. šole v Trstu 3500 K; skupaj 432.400 K. V zadnji številki izkazanih 12.400 K Danes izkazanih 432.400 « Skupaj IV. vojno posojilo 444.800 K

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«.

Za »Rdeči križ« itd	82.124 K 69 v.
III. vojno posojilo	264.148 « 69 «
IV. « « « « «	444.800 « « «
Skupna vsota	791.073 K 66 v.

Faktični končni efekt pa je seveda večji, ker mi nimamo na razpolago podatkov v vseh šol. To število je le vsota izkazov v našem listu. Ako k tej vsoti, ki se v njej zadostno zrcali delo naših ljudskih šol, prištejemo še vsoto, ki je — po naših izkazih — zbrana po naših srednjih šolah, dobimo ta račun:

Ljudske šole	791.073 K 66 v.
Srednje šole	29.704 « 58 «
Končna vsota	820.778 K 24 v.

Nemški program!

Dunaj, 27. majnika 1916.

Tukajšnji list »Fremdenblatt«, ki ve-lja za poluradno glasilo, prijavlja poročilo o nemško-nacionalem zborovanju, vrščenem se v dunajskem okraju Hietzingu. — Zanimalo bo tudi Vas, kar so na tem zborovanju govorili.

Poslanec Pachet se je skliceval na posvetovanje, ki so jih imeli nemški poslanci iz Avstrije in Nemčije v Monako-

vem, Solnogradu in Berlinu. Njih zahteve, ki so jih sklenili in sporočili svojima vladama se glase:

1. Sedanjo življensko skupnost obeh držav je treba izpopolniti. — Vsaka država naj ostane samostojna, toda takoj se morajo skleniti dogovori, ki dajo v vojaškem, političnem in gospodarskem oziru enotnega duha. — 3. Ustvariti je treba skupne organe. — Posamič zahtevajo: a) dolgotrajno brambno in mirovno zavezanost, ki zagotavlja enotno zunanjo politiko, redne sestanke vodilnih državnikov in obeh parlamentov; b) dolgotrajno vojaško konvencijo, ki ustvari enotno organizirano armado, vojaško upravo in vsa vojaška vprašanja; c) dologotrajno gospodarsko zvezo; obe državi na zunanaj naj bosta enota in zato čimprej proč s carinsko mejo; d) enako zakonodajo za obrt, trgovino, promet, zdravje, socialno preskrbo, varstvo obrtne in duševne lastnine. — Priporočila se neko prehodno stanje z ozirom na razne industrije. Do srednjeevropske gospodarske skupnosti mora priti. — Posl. Pachet je dalje tudi govoril o gališkem vprašanju in izjavil, da so avstrijski Nemci in Poljaki glede tega vprašanja edini. Državni zbor mora dobiti nov poslovnik. — Opozarjal je tudi na vojno Prusije z Avstrijo l. 1866., in navdušeno odobravanje je zadonelo po dvorani, ko je bilo konstatirano, da so tedanji nasprotniki po 50 letih sklenili orožno pobratimstvo.

Podpredsednik nemškega »Schulvereina« Wottawa je govoril o notranje-politiških vprašanjih v smislu znanega programa o državnem jeziku, šoli, socialni blaginji, kar je zopet izzvalo viharo pritrjevanje.

Književnost.

Viktor Bežek: Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom. — V Ljubljani 1916. Založba »Slovenske šolske Matic«. Tisk »Učiteljske tiskarne«. — S tem tretjim snopičem je završeno to znamenito delo ravnatelja Bežka, ki smo Slovenci lahko ponosni nanje. O knjigi izpregovorimo pozneje obširneje.

Zvonček objavlja v 5. letošnji številki to vsebino: 1. Davorinov: Večerne pesni. Hrepenenje. — Uspavanka. — Ti in jaz. 2. Cvetinomiški: Večer v gozdu. (Dalje.) 3. Tinka je stopila v gozd. (Slika.) 4. Nastenski okraski iz razglednic. (Slika.) 5. Fedor: Pripovedka o Barskem jezercu. 6. Janko Leban: Ptici. (Pesem.) 7. Stric Pavel: Z delom se učimo. (Dalje.) 8. Slika štirih vojakov-junakov, od katerih sta padla dva. 9. Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, dva neugnanca. (Dalje.) 10. Antonijo Germkova: Tržaško pismo. (S sliko: Tržaška slovenska mladina). 11. Ivanka Kocijanova: Veselje s cveticami. (Pesem.) 12. Janko Leban: Velikonočna. (Pesem.) 13. Fr. Rojec: Tončkove sanje in Miklavžev večer. (Dalje.) 14. Pouk in zabava. Zastavica v podobah (Fr. Rojec.) — Rešitev uganke v zlogih v 4. št. — Sanje o vojni. — Ganljiv slučaj. — Tiger in ovca. — Štiriletni mož. — Novo znanstveno razkritje. — Čin zdvijane mačke. 15. Kotichek gospoda Doropoljskega.

»Napredak«, naučno-pedagoška smotra. Izdaje hrvatski pedagoško-književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Saurednici: Davorin Trstenjak i Josip Škavič. — Sveska V. — Sadržaj: Teorijska pedagogija, Dr. Gijuro Basariček: Kako da se suzbija kriminalnost u nedoraslih. — Miloš Borojević: Dr. W. Lay o temeljima in principima škole akcije. — Logika pomoćnica pedagogije. — Praktična pedagogija. Davorin Trstenjak: Nastava i moralno uzgajanje. — Danijel Katić: Obuka u početnom računstvu. — Književna smotra. Obnovljene naše školske knjige. Obzor po pedagoškom svijetu. Aleksandar Nadviški: Madžarski pedagog o koedukaciji u Hrvatskoj. — Dr. F. Higy-Mandić: Iz njemačke pedagoške literature. — Manji članci i bilješke. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

Konjerejcem. V založbi c. kr. kmetijske družbe kranjske je izšla kot XV. zvezek kmetijske knjižnice knjiga »Sosedja Razumnika konjereja«, ki jo je po dr. Steuertu iz nemščine preložil in za naše razmere priredil družbeni adjunkt A. J a m n i k. Knjiga je pisana v obliki pogo-

vorov Razumnika s svojimi sosedi. Obsega 167 strani in 77 velezanimivih podob. Vsebinska je jako bogata in poučna. Prav zanimivo je pisano o podedovanju, o raznih boleznih ter razvadah konj in kako jih je zdraviti, oziroma napake odpraviti, o ravnanju s plemenskimi kobilami, dalje o težavah pri porodih, o negovanju kobil in žrebet ob porodu, o krmljenju, vpreganju, podkovanju, o momentih, ki je nanje paziti pri nakupu živali itd. V knjigi se nahaja vse, kar bi utegnilo zanimati naše konjerejce. Več teh se je izrazilo, da jim je ta knjiga prav dobro poučilo in jako dobrodošlo razvedrilo. Po vojni se bo treba dobro oprijeti umne konjereje ter bo v ta namen knjiga vsakemu konjereju jako dobro služila. Obenem je lepo darilo in prijetno čtivo za naše kmetijske sinove, ki se nahajajo ranjeni po bolnicah in rekonvalescentnih domovih. Za ude c. kr. kmet. družbe kranjske stane knjiga s poštnino vred 1 K, za neude in v knjigo-trstvu pa K 1.20 brez poštnine. Naroča se pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani, Turjaški trg 3.

Pisatelj romana »Od pluga do krone« umrl. Umrl je na Dunaju 15. pret. m. ko- rektor c. kr. drž. in dvorne tiskarne v po-koju Josip Bedenček. Svoječas je bil urednik »Slovenca«. Tudi pisatelj je, in njegov roman »Od pluga do krone« je marsikdo z zanimanjem čital. V njem opi- suje življenje in delo Jurija Vege. — Bodi blagemu pokojniku tuja zemljica lahka!

Srednješolske vesti.

DRUŠTVO SLOVENSkih PROFE- SORJEV

je imelo dne 14. maja t. l. v risalnici I. državnne gimnazije v Ljubljani občni zbor, ki ga je vodil predsednik društva prof. dr. Z m a v c. Iz njegovega poročila, iz poročila tajnika dr. Debeveca in blagajnika prof. Masla posnemamo najvažnejše točke. Predsednik je prečital vdanostno brzojavko cesarju, ki je bila z navdušenjem sprejeta. Po zborovanju jo je izročila deputacija deželnemu predsedniku. — »Nastavni Vjestnik« je prenehal biti glasilo društva, pač pa ga dobiva vsak član, ki plača s članarino vred 10 K na leto. — Sedaj so izdane, oziroma pripravljene za tisk že vse šolske knjige za vso gimnazijo in sploh za vse srednje šole, razen državnostanstva. — Društvo, ki je štelo svoj čas 300 članov, šteje danes 177 članov. Mobiliziranih je bilo 83 članov, umrli so 3 člani in padlo jih je 5. Umrli so člani: V. Zupančič, Kralj in Brunet; padli, oziroma svojim ranam podlegli pa: Podboj, Berce, dr. Mrhar, Rabuza in Modic. — Priporočala se je ustanovitev samopomoči, kakor so si jo tudi ustanovili učitelji, ter so se tozadevno tudi vršila pogajanja z raznimi zavarovalnimi družbami. — Dobrotniki društva so tudi v vojnem času ostali razni zavodi in zasebniki, tako Tržaška hranilnica in posojilnica, Kmetijska posojilnica ljubljanske okolice, Ptujška slovenska posojilnica, Južnoštajerska hranilnica in Kreditna banka. — Prometa je imelo društvo v letu 1913/14: Dohodkov 6781 kron 46 vin., stroškov 4486 kron 37 vin. Imovina izkazuje 1977 kron 28 vin. dohodkov in 1239 kron 23 v. stroškov. Knjižni fond je imel 745 kron 94 vin. dohodkov in 1608 kron 16 vin. stroškov, gotovina tega fonda je znašala 1357 kron 02 vin. Bilanca za leto 1913/14 izkazuje v knjižnem fondu 9207 kron 90 vin. aktiv in 3100 kron pasiv, torej prebitka 6107 kron 90 vin., bilanca društvenega imetja pa 1336 kron 07 vin. aktiv in 236 kron pasiv, torej prebitka 1100 kron 07 v. Iz računov za leto 1914/15 posnemamo: Promet: Dohodki 6990 kron 07 vin., izdatki 6379 kron 59 vin. Društvena gotovina: Dohodki 1479 kron 98 vin., izdatki 1059 kron 52 vin. Knjižni fond: Dohodki 2566 kron 57 vin., izdatki 2470 kron 07 v. Bilanca: Knjižni fond: Aktiva 8674 kron 83 vin., pasiva 1200 kron. Društveno imetje: Aktiva 1038 kron 46 vin., pasiva 143 kron. Knjige so bile pregledane, ker pa je knjige pregledal samo en revizor, se določi za drugega revizorja prof. Zupančič, ki bo poročal na prihodnjem občnem zboru, nakar šele bo mogoče odobriti računsko zaključke. — Pri volitvah sta bila nato izvoljena v odbor prof. Kušar in Veseniak, za namesti, pa prof. Lokovšek in Nardin. Končno je bil stavljen nujni predlog, da se naj zavzame društvo slovenskih profesorjev za to, da se zopet otvori goriška slov. gimnazija in slov. moško in žensko učiteljske, ki so zaradi vojnih dogodkov prenehali s poučevanjem. Tudi naj se obrne društvo do begunskega odbora, da za te šole namenjeni denar poklonijo dijakom, ki bodo te šole obiskovali.

»Teden Rdečega križa« in srednje šole. Nadaljna poročila: Moško učiteljske v Ljubljani 1372 K 33 vin.; realka v Ljubljani 5521 K 46 vin.; gimnazija v Kranju 584 K; skupaj 7477 K 79 vin.; zadnji izkazanih 9326 K 79 vin., torej skupaj 16.804 K 58 vin.

IV. vojno posojilo in srednje šole. Ko liko nam je znano, so podpisale naše srednje šole IV. vojne posojila: Realka v Idriji 1000 K, dijaško podporno društvo v Idriji 4000 K, I. drž. gimnazija v Ljubljani 1800 K, II. drž. gimnazija v Ljubljani 4700 K, nem. drž. gimnazija v Ljubljani 1400 K, skupaj 12.900 K. — V zadnji številki in danes imenovane naše srednje šole so torej nabrale, oziroma podpisale:

»Teden Rdečega križa« 16.804 K 58 v. IV. vojno posojilo 12.900 « — «

Skupaj 29.704 K 58 v.

Iz Belgrada poročajo: Vojaški gubernatorij ustanovi v Belgradu še letos veliko realno gimnazijo, združeno z internatom. Učni jezik bo srbo-hrvatski.

V ruskem ujetništvu se nahaja gimnazijski profesor Anton Detela iz Kranja. Srednje šole na slovenskem ozemlju.

Naučno ministrstvo je izdalo pregled avstrijskih srednjih šol l. 1915—1916. Na vseh gimnazijah je 84.643 učencev, na realkah pa 44.484, na obeh tedaj 129.127 (učencev 124.309, dijakinj 4818). Na ženske liceje hodi 10.528 dijakinj. Poglejmo naše dežele: Štajersko 9 gimnazij (8 nemških, 1 utrakvistična) 2957 učencev; realk 8, 2050 učencev; 1 ženski licej s 302 učenkami; Koroško 3 gimnazije 947 učencev; 1 realka 3263 dijakov, 1 ženski licej 274 deklet. Kranjska 7 gimnazij (2 nemški, 4 utrakvistične, 1 slovenska) 2056 učencev; 2 realki (1 nemška, 1 utrakvistična) 753 učencev; 1 dekliški licej 274 dijakinj. Primorsko 12 gimnazij (3 nemške, 6 italijanskih, 2 hrvatski, 1 slovenska) 1741 učencev; 6 realk (3 nemške, 3 laške); 5 licejev (odprta samo 2) 646 učenk. Dalmacija 6 gimnazij (1 laška, 5 hrvatskih) 1281 dijakov, 2 realki (1 italijanska, 1 hrvatska) 517 učencev.

Zrelotni kurzi za vpoklicane srednješolce. Naučni minister je pred kratkim časom odredil, da se morajo po končanem šolskem letu na vseh srednjih šolah vršiti enomesečni zrelotni kurzi za one učence zadnjega leta, ki imajo oditi k vojakom, preden končajo ta razred. Taki tečajji so bili prvotno namenjeni samo za vpoklicane, ki so v zaledju in dobe primeren dopust. Naučno ministrstvo pa je pri vrhovnem armadnem poveljstvu doseglo, da se dovoli enomesečni dopust za te kurze in maturo tudi prejšnjim učencem 8. razreda, ki so sedaj že na bojišču. Kurzi se začno 25. maja in trajajo do 25. junija.

Srednješolska pripraviljalnica za italijanske učence v Gradcu. Kakor poroča »Eco del Litorale«, se otvori v najkrajšem času v Gradcu pripraviljalnica za one italijanske dečke, ki nameravajo vstopiti v kakšno italijansko srednjo šolo.

Italijanska srednja šola v Kromerizu. Kakor poročajo češki listi, se utegne ustanoviti v Kromerizu poleg slovenske gimnazije tudi italijanska srednja šola.

Goriške slovenske srednje šole. »Češka korespondenca« poroča iz Olomuca: Naučno ministrstvo je že odobrilo, da se v Kromerizu odpre slovenska gimnazija, ki naj nadomesti goriško. S podporo mesta Kromeriza se pouk kmalu začne. Tam v kratkem odpro tudi slovensko ljudsko šolo. V začetku vojne so Slovenci v Gorici imeli tri srednje šole, višjo gimnazijo in dve učiteljski. Naučno ministrstvo je obljubilo, da te zavode zopet odpre. Učiteljski prideta menda v Trst.

Ogrska reforma srednjih šol in jugoslovenski jeziki. Sotrudnik »Az Esta« je vprašal ogrskega naučnega ministra, ali se v ogrske trgovske šole res uvede kak balkanski jezik. Minister je odgovoril, da je že sedaj predpisano učenje štirih jezikov. Madžarščina, nemščina in francoščina so obvezne. Kdor se hoče učiti bolgarskega ali kak drug jugoslovenski jezik, se že danes lahko javi pri ravnateljstvu. V začetku bo ogrska nastavljala tudi take učitelje balkanskih jezikov, ki še nimajo diplome o znanju teh jezikov.

Kranjske vesti.

—r— Narodno-napredna stranka na Kranjskem in novi deželni predsednik. Izvrševalni odbor Narodno-napredne stranke na Kranjskem objavlja v »Slov. Narodu« pozdrav novemu deželnemu predsedniku grofu Henriku Attems, naglašujoč, da se je ta gospod vsekdar kazal strogo pravičnega političnega uradnika in ni nikdar načeloma preziral slovenskih narodnih težej. Pričakuje, da tudi v bodoče ostane zvest tem svojim tradicijam. Pristaši stranke so in še pošagajo ra-